

3. Осипов Ю.М. Финансовая экономика как высшая форма бытия экономики / Ю.М. Осипов // Философия хозяйства. Альманах Центра общественных наук и экономического факультета МГУ им. Ломоносова. — 2000. — №2(8). — С. 8—14

4. Авдокушин Е.Ф. О предпосылках и сущности «новой экономики» / Э.Г. Кочетов // Вопросы новой экономики. — 2009. — №3(11). — С. 4—27.

Статтю подано до редакції 13.10.2012 р.

УДК 339.9

А.В. Таранич, канд. екон. наук, доцент

І.С. Санжаревська,

Донецький національний університет МОНМС України

ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

АНОТАЦІЯ. Розкрито особливості розвитку світового господарства в умовах кризи; визначено тенденцію концентрації фінансового і промислового капіталу в Західній Європі, Північній Америці, Південно-східній Азії, Близькому Сході. Зроблено висновки, що залучення фінансових капіталів до соціально-економічного розвитку країн є важливим елементом їх фінансової стратегії шляхом поширення фінансових інститутів, стабілізації податкового законодавства, які б дозволяли вільний рух капіталів, припускали стійкість товарних потоків і стабільність торгівельних стосунків.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: світове господарство, міжнародні економічні відносини, світова економічна криза, сталий розвиток, фінансова стратегія.

АННОТАЦИЯ. Раскрыты особенности развития мирового хозяйства в условиях кризиса; определены тенденции концентрации финансового и промышленного капитала в Западной Европе, Северной Америке, Юго-восточной Азии, Ближнем Востоке. Сделан вывод, что привлечение финансовых капиталов для социально-экономического развития стран является важным элементом их финансовой стратегии путем распространения финансовых институтов, стабилизации налогового законодательства, которые бы позволяли свободное движение капиталов, предполагали устойчивость товарных потоков и стабильность торговых отношений.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: мировое хозяйство, международные экономические отношения, мировой экономический кризис, устойчивое развитие, финансовая стратегия.

ANNOTATION. Reveals the peculiarities of the development of the world economy in the conditions of the crisis; the trends of concentration of financial and industrial capital in Western Europe, North America, South-East Asia, the middle East. The conclusion is made that the involvement of financial capital for socio-economic development of the countries is an important element of their financial strategies through the dissemination of financial institutions, the stabilization of the tax legislation, which would allow the free movement of capital, assumed stability of flows of goods and stability of trade relations.

KEY WORDS: world economy, international economic relations, the global economic crisis, sustainable development, the financial strategy.

Постановка проблеми. Предметом наукового дослідження сучасної наукової спільноти є вивчення особливостей розподілу грошових потоків у міжнарод-

дній фінансовій системі за умов невизначеності зовнішнього середовища в умовах світової економічної кризи, що передбачає вирішення трьох ключових питань: 1) маршрутизація руху грошових коштів з урахуванням фактора часу; 2) оцінювання вартості активів й їх оптимізація (трансфертне ціноутворення, пільгове оподаткування в офшорних зонах); 3) управління комерційними ризиками, що супроводжують рух світових фінансових потоків.

Світова економічна криза обумовлює суттєві зміни у русі фінансових потоків, так і викликає певні трансформації міжнародної фінансової системи. За таких умов країни, що розвиваються, мають рівні шанси щодо посилення власної міжнародної конкурентоспроможності у контексті впровадження провідних фінансових технологій.

Мета роботи — визначити імперативи розвитку міжнародної фінансової системи у контексті глобалізації світової економіки за умов світової кризи.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження причин і наслідків світової фінансової кризи мають чисельний характер і розкриваються в працях Ф. Хартмана, Д. Бандта, Е. Крокетта, але сталого характеру поглядів на її сутність не встановлено. Наприклад, Ф. Девіс пов'язує фінансову кризу із «тотальним колапсом світової фінансової системи», який припиняє здійснення поточних фінансових платежів між суб'єктами світового господарства чи обмежує їх кредитування, продуктивне інвестування. З іншого боку, Ф.С. Мишкін порівнює фінансову кризу із шоком світової фінансової системи, що блокує інформаційні та фінансові потоки, які використовуються для реалізації продуктивних інвестицій.

Результати. Макропірамідальна структура міжнародної фінансової системи, що будувалася навколо сталого розвитку економіки США, потребує перебудови в умовах світової фінансової кризи, у т.ч. у самих Сполучених Штатах, чи за рахунок розгалуження, чи шляхом введення ефективних елементів до механізму саморегуляції міжнародної фінансової системи.

Сьогодні увага науковців прикута до визначення імперативів сталого розвитку країн світу, дослідження багатовекторності міжнародних економічних відносин та виокремлення парадигми трансформації міжнародної фінансової системи в умовах світової економічної кризи, що уразила світову економіку в 2008 році та набула глобального системного характеру [4].

Проте світова фінансова криза не призводить до колапсу всієї системи за рахунок національної автономності її складових елементів, що на практиці продовжують виконувати власні функції, емітують фінансові інструменти, але не спрямовують їх до загального ринку, залишаючи на внутрішньому чи утворюючи резерви. Наприклад, Японія та азійські індустріальні країни досягли такої стадії розвитку, щоб перейти від експорту товарів до експорту капіталу шляхом його емісії у спекулятивній формі, але в кризовому стані світової системи його було спрямовано в інші сфери та регіони. Таким чином, подальше зростання міжнародної конкурентоспроможності цих країн у порівнянні з ЄС і США було призупинено в умовах кризи [5].

Глобальна інформаційна економіка зумовила інтеграцію країн у межах міжнародної фінансової системи та дозволила спростити процедури експорту капіталу в різноманітних формах [3]. Проте спрощення переливу капіталу усклад-

нює проблему контролю стосовно його руху та правочинності, та посилює вразливість усього ринку від неконтрольованих фінансових потоків — регулювання міжнародної фінансової системи здійснюється у координаційній формі, суб'єкти інфраструктури здійснюють контроль та регулювання національних елементів системи та не вбачають картини в цілому. Такий стан справ не дозволяє завчасно прогнозувати фінансові інтервенції, здатні дестабілізувати світовий фінансовий ринок, чи спрямувати капіталопотоки з інших регіонів світу, щоб скоригувати дефіцит фінансових ресурсів. Також кризові явища породжують самі інвестори, що власними діями провокують дефіцит капіталу чи проводять спекулятивні операції з метою отримання надприбутків. Зазначений ефект визначено як «теорію рефлексивності Дж. Сороса», який встановив залежність коливання курсу акцій підприємств не від показників їх виробничо-фінансової діяльності, а від психологічного стану та кризових очікувань потенційних інвесторів, коли їх індивідуальна свідомість підпадає під дію механізму групової істерії, що провокує паніку та спричиняє кризу локальних ринків.

Унаслідок глобалізації міжнародної фінансової системи локальні фінансові кризи впливають на загальну систему міжнародних економічних відносин, де зростає ступінь невпорядкованості, непередбачуваності міжнародних капіталопотоків, інвестицій і дезінвестицій, надання кредитів і їх повернення.

Різний ступінь стійкості національних економік до кризових коливань встановлює нову тенденцію розвитку світової фінансової системи у кризовий період, коли формується сталий відтік капіталів з транзитивних економік до промислово розвинених країн, що обумовлюється зниженням інвестиційної привабливості перших і бажанням до концентрації капіталу других, у тому числі в формі інтеграційних утворень, злиттів і поглинань.

У теперішній час міжнародна фінансова система, що складається з локальних національних фінансових систем, глибоко інтегрованих у систему світового господарства шляхом інтернаціоналізації міжнародних економічних відносин, залишається поєднаною інфраструктурою глобальних фінансових організацій, але не забезпечує ефективного регулювання національних і світового товарних і валютних ринків шляхом раціонального перерозподілу вільних національних фінансових ресурсів і приватного капіталу [8].

Автори поділяють точку зору, що в основі глобалізації міжнародної фінансової системи лежить взаємодія таких явищ:

- технічний прогрес, що дозволяє здійснювати міжнародні фінансові угоди в режимі реального часу й значно скоротити витрати на транспорт і комунікацію;
- зростаюча конкуренція: з одного боку, між кредитними й фінансовими установами на фінансових ринках, а з іншого, — між самими фінансовими ринками внаслідок значного розвитку інформаційних технологій і телекомунікацій [6];
- реструктуризація кредитних і фінансових установ шляхом їхнього злиття й поглинання як наслідок зростаючої конкуренції між ними;
- широка інтернаціоналізація бізнесу через посилення транснаціонального характеру діяльності корпорацій;
- концентрація країн у межах економічних і валютних союзів шляхом створення регіональних інтеграційних об'єднань різної глибини, політичної й економічної спрямованості: ЄС, СНД, ЧЕС тощо;

— послаблення твердого контролю щодо здійснення міжнародних угод, пов'язаних з рухом капіталу фондових бірж [7];

— макроекономічна стабілізація і реформи в ряді країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою, які створили сприятливий клімат для іноземних інвесторів;

— широке використання запозичених коштів для підтримки власних інвестицій за «принципом важеля», на підставі чого у промислово розвинених країнах набувають активного розвитку процеси сек'юритизації активів [2].

У теперішній час міжнародна фінансова система стрімко розвивається, що пов'язують їх впровадженням великої кількості інновацій, у тому числі фінансових. До них відносять нові інструменти та фінансові технології.

Фінансові інструменти базуються на поняттях і концепціях, що лежать в основі міжнародної фінансової системи (теорія вартості, теорія хеджування тощо), а також передбачають використання фізичних інструментів і процесів для досягнення конкретного результату: якщо інструментами є цінні папери з фіксованим доходом, то в якості процесів використовують електронну систему торгівлі цінними паперами.

У якості інноваційних фінансових інструментів можна відзначити конвертовані облігації з правом дострокового погашення, брокерські рахунки управління готівкою, облігації з нульовим купоном чи «смітникові» облігації для фінансування викупу, процентні свопи, звільнені від податку облігації з плаваючою ставкою забезпечення пулом іпотек тощо. Іншим прикладом фінансової інновації є використання уже відомої ідеї — розширення сфери строкових контрактів на торгівлю товарами і фінансовими інструментами, які раніше не використовувалися на ф'ючерсних майданчиках, введення нових варіантів свопів чи створення нових типів взаємних фондів

Інноваційні фінансові технології спираються на економічну й фінансову теорію, математичні й статистичні методи обробки інформації, що знаходять відображення в прикладних пакетах програмного забезпечення, комп'ютерній і телекомунікаційній техніці.

Інноваційні фінансові технології сприяють прискоренню та посиленню процесу глобалізації світового господарства у контексті розширення міжнародної економічної діяльності країн. Технологічні інновації у засобах зв'язку підвищують швидкість здійснення міжнародних торговельних операцій та сприяють збільшенню їх обсягу шляхом створення розрахунково-платіжних систем, цілодобових торговельних площадок тощо [1].

Сучасні фінансові технології підвищують ефективність функціонування міжнародної фінансової системи не тільки для її суб'єктів, але й для кінцевих користувачів, яким пропонують віддалене (дистанційне) банківське обслуговування (для юридичних осіб — система «клієнт—банк», для фізичних осіб розгорнута система банкоматів), управління рахунками через Інтернет. Одним із новітніх напрямків обслуговування фізичних осіб є дистанційне управління рахунком із допомогою мобільного телефону.

У теперішній час склалася думка експертів, що сучасні інновації негативно впливають на розвиток держав, що розвиваються, і країн з перехідною економікою, тому що підвищують нестабільність національних економік і помножують

можливості різких коливань валютних курсів. Така ситуація складається навіть на фінансових ринках розвинених країн світу, тому що невизначеність, невпевненість, нервозність суб'єктів ринку перекидається на їхніх контрагентів в інших країнах світу, особливо в умовах світової фінансової кризи.

Висновки. У роботі було розкрито особливості розвитку світового господарства, які мають інфраструктурний характер і відображають соціально-економічний і науково-технічний розвиток країн і регіонів. В умовах кризи трансформуються світові фінансові потоки, але зберігається тенденція до концентрації в місцях зосередження фінансового і промислового капіталу: Західна Європа, Північна Америка, Південно-східна Азія і Близький Схід. Залучення фінансових капіталів до соціально-економічному розвитку країн є важливим елементом фінансової стратегії, проте для цього необхідний розвиток фінансових інститутів і стабілізація податкового законодавства, які б дозволяли вільний рух капіталів, припускали стійкість товарних потоків і стабільність торговельних стосунків.

Література

1. *Fiinerty J. D.* Project financing. — Wiley. — 1996. — 384 p.
2. *Бер Х.П.* Сек'юритизація активів / Х.П. Бер. — М.: Волтерс Клувер, 2006. — 624 с.
3. *Гриценко С.І., Таранич А.В.* Стратегія міжнародної економічної діяльності кластерних утворень в інформаційній економіці : монографія / С.І. Гриценко, А.В. Таранич. — Донецьк : ДонНУ, 2010. — 227 с.
4. *Петрашко Л. П.* Міжнародні фінанси / Л. П.Петрашко. — К.: КНЕУ, 2003. — 221 с.
5. *Суэтин А. А.* Финансовые рынки в мировой экономике / А. А. Суэтин. — М.: Экономика, 2008. — 587 с.
6. *Кругман И., Обстфельд М.* Международная экономика. Теория и политика / И. Кругман, М. Обстфельд. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1997. — 799 с.
7. *Херрис Д.* Международные финансы / Д. Херрис. — М.: Фининт, 1996. — 564 с.
8. *Янікін С.В.* Місце та роль міжнародних фінансових організацій на сучасному етапі розвитку світової фінансової системи / С.В. Янікін // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. — 2011. — Випуск III (43) — С. 100—107.

Статтю подано до редакції 20.10.2012 р.

УДК 330.342:339.92

Н.М. Рябець, канд. екон. наук, доцент,
І.В. Тимків, канд. екон. наук, доцент,
 ДВНЗ «Київський національний економічний університет
 імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ КОМПОНЕНТИ СТАНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

АНОТАЦІЯ. Розглянуто тенденції та сучасні особливості глобальної інтеграції економічних систем. Проаналізовано процес формування і розвитку транснаціонального компонента глобальної інтеграції економічних систем. Проаналізовано макроекономічні підходи до дослідження процесу транснаціоналізації.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: глобальна інтеграція, економічні системи, транснаціоналізація, транснаціональна корпорація.